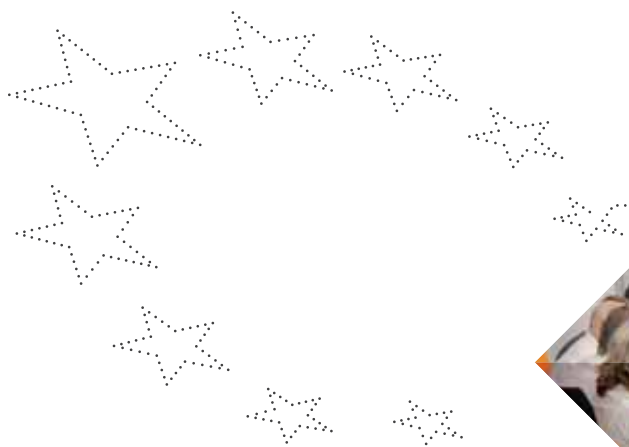

Tiede kuluttajan suojana

pellolta pöytään

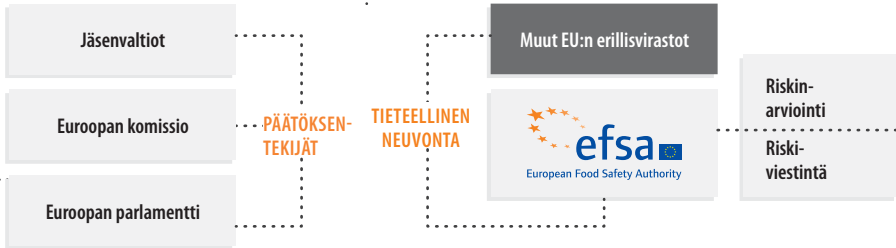

EFSA – tieteeseen perustuva organisaatio, joka suojaa kuluttajia ja tiedottaa asioista

■ Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA) antaa puolueetonta ja korkeatasoista tieteellistä neuvontaa elintarvikkeisiin liittyvistä riskeistä päätöksentekijöiden päätösten perustaksi. Se kuuluu olennaisesti Euroopan unionin (EU) siihen toimielinkehykseen, jolla varmistetaan kuluttajien sekä eläinten ja ympäristön suojaaminen elintarvikeketjuun liittyviltä riskeiltä. EFSA:n keskeinen tehtävä on

tieteellinen riskinarviointi – soveltavan tutkimuksen erikoisala, johon sisältyy tieteellisten tietojen ja tutkimustulosten tarkistaminen tiettyihin vaaroihin liittyvien riskien arvioimiseksi. EFSA:lla on myös tärkeä tehtävä tiedottaa neuvoistaan pääasiallisille kumppaneilleen, sidosryhmille ja suurelle yleisölle oikea-aikaisesti, selkeästi ja tarkoituksenmukaisella tavalla, niin että tiede saadaan tuotua lähemmäs kuluttajia.

Yhteiset toimet Euroopan elintarviketurvallisuuden parantamiseksi

■ Vuonna 2002 annettiin elintarvikkeita koskevia ihmisten terveyteen liittyviä useita varoituksia, jotka horjuttivat kuluttajien luottamusta. Niiden seurauksena EU:ssa annettiin yleinen elintarvikelainsäädäntöön liittyvä säädös (asetus (EY) N:o 178/2002), josta tuli kattava säädöskehys tieteeseen perustuvalle EU:n elintarvikkeiden sääntelyjärjestelmälle. Keskeisiä seikkoja olivat riskinarvioinnin ja riskinhallinnan toiminnallinen erottaminen toisistaan ja EFSA:n perustaminen. Tässä painotettiin tieteellistä huippuosaamista, riippumattomuutta, avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja vastaanottavuutta, jotka ovat edelleen EFSA:n keskeisiä arvoja. EFSA ryhtyi hoitamaan riskinarvioijan virkaa, ja EU:n riskinhallinnasta vastaavat tahot (Euroopan komissio, Euroopan parlamentti ja EU:n jäsenvaltiot) säilyttivät

vallan lainsäädäntöön liittyvän päätösvalan, politiikan, ennaltaehkäisevien toimien ja valvontatoimien suhteen.

Tämän järjestelmän onnistumisen keskeinen tekijä on sidosryhmien ja kumppanien aktiivinen osallistuminen ja yhteistyö Euroopan laajuisesti ja kansallisella tasolla. Neuvoantavan ryhmänsä kautta EFSA tekee tiivistä yhteistyötä kansallisten elintarviketurvallisuusviranomaisten kanssa tieteellisen toiminnan, tietojen keruun ja seurannan sekä viestintätoiminnan osalta. EFSA myös järjestää säännöllisin väliajoin kokouksia kuluttajia, yrityksiä, ympäristöjärjestöjä ja muita sidosryhmiä edustavien organisaatioiden kanssa rohkaistakseen niitä osallistumaan ja saadakseen ne ymmärtämään EFSA:n työtä.

ELINTARVIKKEKETJU – PELLOLTA PÖYTÄÄN

Euroopan elintarvikeketju kehittyy koko ajan, ja EFSA:n toimenkuva on muuttunut kattaamaan yhä useampia elintarvikeketjun turvallisuuteen liittyviä aloja, joita ovat muun muassa elintarvikeväitteiset taudit, epäpuhtaudet, eläinten terveys ja hyvinvointi, kasvinsuojelu, elintarvikkeiden tuotanto ja jakelu ja elintarvikealan innovointi. Tällä hetkellä riskinhallintaa varten annettava EFSA:n neuvonta tukee monia voimassa olevia lakeja ja asetuksia, joilla suojataan Euroopan kuluttajia elintarvikkeisiin liittyviltä riskeiltä aina pelloilta tilan ja tehtaan kautta pöytään.

Pelto ja maatilat

Kasvinsuojelu

■ Viljelykasveista saadaan valtaosa elintarvikkeista ja rehusta. EFSA auttaa suojaamaan kuluttajia antamalla tieteellistä neuvontaa, joka tukee torjunta-aineiden ja muiden kasvinsuojeluaineiden turvallisen käytön sääntelyä. EFSA on auttanut EU:ta arvioimaan satoja torjunta-aineissa käytettäviä vaikuttavia aineita sekä laatimaan yhteisiä tieteeeseen perustuvia rajoja Euroopassa sallituille jäämien määriille. EFSA:n tutkijat arvioivat myös tuholaisten ja rikkakasvien aiheuttamia riskejä kasvien terveydelle, peltokasvit mukaan luettuina, ja vastaavasti ympäristölle aiheuttuvia riskejä.

Eläimet

■ Elintarviketuotantoon käytettävien eläinten (kuten nautakarjan, kanojen ja sikojen) terveydellä ja hyvinvoinnilla kasvatuksen, kuljetuksen ja teurastuksen aikana voi olla merkittäviä vaikutuksia ihmisten terveyteen.

EFSA:n arvion mukaan eläinten olosuhteilla ja kohtelulla voi olla vaikutusta sekä eläinten että ihmisten terveyteen ja myös teollisuuden toimijoihin.

Noin 75 prosenttia ihmisiin vuodesta 2000 lähtien tarttuneista uusista taudeista on ollut lähtöisin eläimistä tai eläinperäisistä tuotteista. Niin kutsutut "zoonoosit" ovat tauteja, jotka voivat tarttua eläimistä suoraan ihmisiin tai myös ruoan välityksellä. EFSA:n antama tieteellinen neuvonta, tiedonkeruu ja seuranta ovat olleet pohjana EU:n laajuiselle kampanjalle, jolla on pyritty valvomaan ja vähentämään *salmonella*- ja *kampylobakteerien* kaltaisten bakteerien esiintyvyyttä, sillä ne voivat välittyä eläimistä ruokaan. Kampanjan ansiosta viiden vuoden aikana ihmisten salmonelloositapauksia on saatu vähennettyä puolella 100 000:een, mikä on lisännyt merkittävästi kuluttajien suojaa tällaisia elintarvikeväitteisiä tauteja vastaan.

EFSA arvioi myös eläinrehun turvallisuutta, joka on tärkeää eläinten terveydelle, ympäristölle ja eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuudelle. EFSA:n riskinarviointi- ja seurantatyö on ollut jatkuva EFSA:n perustamisesta vuonna 2002 lähtien, ja se on tukenut vankasti meneillään olevia riskinhallinnan toimia, joilla on onnistuttu vähentämään karjan BSE-tapausten määrää EU:ssa 2000-luvun alkupuolen useista tuhansista 44:ään vuonna 2010.

Ympäristö

■ EFSAa pyydetään yhä useammin pohtimaan elintarvikeketjun mahdollista vaikutusta kasvien ja eläinten elinympäristön biodiversiteettiin. EFSA tekee esimerkiksi ympäristöön liittyviä riskinarviointoja muuntogeenisistä viljelykasveista sekä viljelijöiden käyttämistä torjunta-aineista ja rehujen lisäaineista. EFSA myös arvioi ympäristön epäpuhtauksista ihmisten ja eläinten terveydelle mahdollisesti aiheutuvia riskejä. Ilma, maaperä, vesi ja kasvit voivat saastua ympäristön epäpuhtauksista ja

erilaisista aineista, kuten maaperän metalleista tai tietyntyyppisten sienikasvien tuottamista myrkyistä. Ne voivat olla usein seurausta ihmisen toiminnasta, esimerkiksi teollisuuden päästöistä tai autojen pakokaasuista. Ihmiset voivat altistua niille ympäristöstä tai nauttimalla saastunutta ruokaa tai vettä. Niiden kertyminen elimistöön voi aiheuttaa haittavaikutuksia ajan kuluessa.

Tehtaasta pöytään

Kuljetus ja varastointi

■ Elintarvikkeiden tuotannossa käytettävät raaka-aineet ja kuljetettavat tai säilytettävät eläimet ja eläinten ruhot saattavat altistaa mahdolliselle biologisen infektion tai kemiallisen saastumisen riskille. Esimerkiksi ruokaöljyn ja rasvojen kuljettamiseen käytetyissä säiliöissä voi olla kemiallisia jäämiä aiemmin kuljetetuista tuotteista. EFSA arvioi tällaisen saastumisen riskin, joka aiheutuu esimerkiksi kosketuksesta laitteisiin, ajoneuvoihin ja pakkausmateriaaleihin, ja antaa tieteellistä neuvontaa riskinhallintaa varten mahdollisista toimenpiteistä näiden riskien rajoittamiseksi.

Elintarvikkeiden valmistus ja tuotanto

■ Euroopassa elintarvikealaa säännellään kuluttajien suojaamiseksi mahdollisilta elintarvikkeisiin ja rehuihin liittyviltä riskeiltä siten, että yrityksille jätetään tilaa innovoinnille. EFSA arvioi elintarvikkeiden säänneltyjen ainesosien, kuten lisäaineiden, aromien, entsyymien ja ravintoaineiden turvallisuutta tukeakseen riskinhallintaa ja lupien myöntämistä niiden käyttöön elintarvikkeissa. EFSA on esimerkiksi arvioinut tuhansia elintarvikkeissa käytettyjä aromeja, ja vuoteen 2020 mennessä sen on määrä saada

päätökseen kaikkien EU:ssa ennen vuotta 2009 luvan saaneiden elintarvikkeiden lisäaineiden uudelleen arviointi. EFSA:n tieteellisistä neuvoista saadaan tietoa riskinhallintaa koskeviin päätöksiin, jotka liittyvät näiden aineiden turvallisuuteen ja sallittuun käyttöön. Joissakin tapauksissa jotkin aromit ja lisäaineet on poistettu EU:n markkinoilta EFSA:n toiminnan tuloksena. EFSA arvioi myös elintarvikkeiden tuotantoprosessin

(esimerkiksi elintarvikepakkauksissa käytettyjen muovien kierrätyksen) ja elintarviketeollisuudessa käytettyjen valmistuksen apuaineiden turvallisuutta.

Elintarvikealan innovointi

■ Kuluttajat vaativat elintarvikkeilta paljon enemmän valinnanvaran, laadun, hinnan, ravintoarvojen ja saatavuuden suhteen kuin edellisen sukupolven aikana. Elintarvikeala on vastannut näihin tuotteita ja tietoa koskeviin tarpeisiin innovoimalla – uusien ainesosien, tekniikan, elintarviketuotteiden ja asiaan liittyvän tiedotuksen avulla. Euroopan elintarviketurvallisuuden vahtikoirana yhdessä Euroopan laajuisten ja kansallisen tason kumppaniensa kanssa EFSA osallistuu suoraan tällaisten innovaatioiden taustalla olevan tutkimustiedon arviointiin niiden turvallisuuden ja joissain tapauksissa myös niiden tehokkuuden kannalta.

Esimerkiksi bioteknologian alalla EU:n lainsäädännössä edellytetään, että EFSA laatii

vertailevan riskinarvioinnin lähestymistavan tarkastellakseen muuntogeenisten viljelykasvien tai eläinten mahdollisia vaikutuksia ja verratakseen niiden vaikutuksia vastaaviin perinteisiin ei-muuntogeenisiin viljelykasveihin ja eläimiin. EFSA on antanut tieteellisiä neuvoja myös kloonauksesta ja uuselinvarvikkeista ja tarkastelee nyt nanoteknologiaa tehdessään riskinarviointeja useista elintarvikealan tuotteista lisäaineet ja elintarvikepakkaukset mukaan luettuina.

Väittämät elintarvikkeiden ravintoarvoista tai terveyshyödyistä voivat antaa tietoa, jonka avulla kuluttajat voivat valita terveellisen ruokavalion. EFSA arvioi tällaisten väittämien tieteellistä perustaa ja auttaa näin varmistamaan, etteivät ne ole harhaanjohtavia. Vuoden 2012 loppuun mennessä EFSA on arvioinut yli 3 000 terveysväittämää.

Elintarvikkeiden kulutus

■ Kaiken EFSA:n työn taustalla ovat elintarvikkeiden kulutussuuntauksia ja -tottumuksia koskevien tietojen keräämisessä tapahtuneet huimat edistysaskeleet. EFSA on lisännyt jatkuvasti tiedonkeruuseen ja muuhun jäsenvaltioiden kanssa tehtävään tieteelliseen yhteistyöhön myöntämäänsä tukea. Yhteensä näihin toimiin on varattu vuonna 2012 yli 9 miljoonaa euroa. Näissä asioissa edistyminen auttaa ymmärtämään paremmin sitä, mitä me syömmme, ja antaa tietoa EFSA:n toimintaa varten sekä elintarvikkeiden turvallisuuden alalla että ravitsemukseen, ruokavalioon ja terveyteen liittyvän neuvonannon alalla.

EFSA:n tieteellinen työ tukee myös ravitsemusohjeisiin liittyviä päätöksiä. Sen antamissa ravintoaineiden ja energian saannin

viitearvoissa otetaan huomioon uusimmat tutkimukset, ja ne auttavat jäsenvaltioiden viranomaisia laatimaan ravitsemussuosituksia ja antamaan ruokavalioon liittyviä käytännön neuvoja.

Viime vuosikymmeninä elintarvikkeiden pakkauksissa, säiliöissä, astioissa ja käsittelyvälineissä käytetyt materiaalit ja tuotteet ovat lisääntyneet huomattavasti. EFSA arvioi mahdollisia riskejä, joita voi liittyä muovin, paperin, aktiivisten ja älykkäiden aineiden, musteiden ja hartsien sekä kierrätysmateriaalien käyttöön kosketuksissa elintarvikkeiden kanssa, ennen kuin niille annetaan käyttölupa EU:ssa.

Näin EFSA toimii

■ EFSA:n johdossa on riippumaton johtokunta, jonka jäsenet nimitetään toimimaan yleisen edun puolesta. He eivät edusta mitään hallitusta, organisaatiota tai alaa. Viisitoistajäseninen johtokunta laatii EFSA:n talousarvion ja hyväksyy vuotuisen työohjelman. EFSA:n toiminnanjohtaja on sen virallinen edustaja. Hän vastaa kaikista toimintaan liittyvistä asioista, henkilöstökysymyksistä ja vuotuisen työohjelman laatimisesta, jonka osalta hän kuulee Euroopan komissiota, Euroopan parlamenttia ja EU:n jäsenvaltioita.

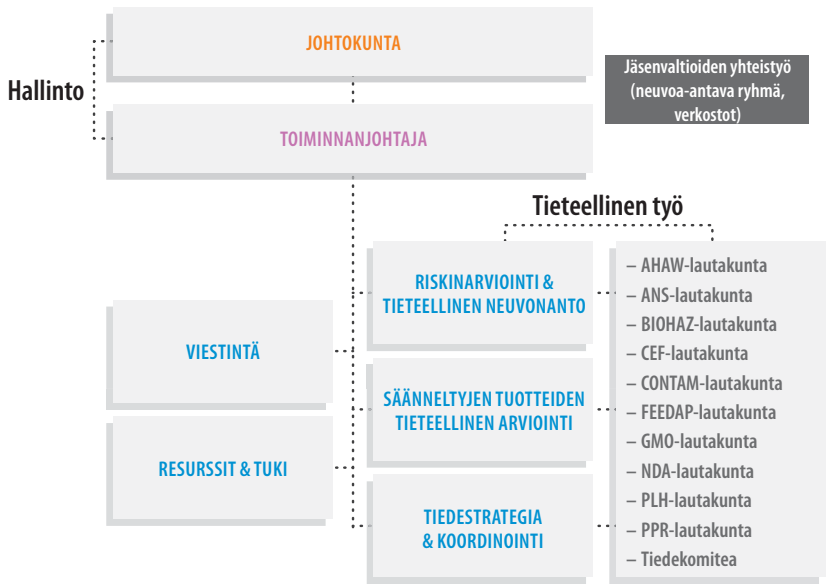
EFSA:n tieteellistä työtä johtavat tiedekomitea ja sen kymmenen tiedelautakuntaa, joihin kuuluu alojensa johtavia tutkijoita. Työryhmiin osallistuu ylimääräisiä asiantuntijoita, kun tarvitaan tarkempaa erikoisosaamista. Tiedekomitea antaa neuvoja poikkialaisista asioista, kun taas tiedelautakunnat tekevät riskinarviointoja ja antavat asiantuntija-apua seuraavilla erikoisaloilla:

- **lisäaineet ja eläinten rehussa käytetyt tuotteet tai ainesosat**
- **eläinten terveys ja hyvinvointi**

- **biologiset vaarat, mukaan luettuina BSE:hen ja TSE:hen liittyvät riskit**
- **elintarvikeketjun epäpuhtaudet**
- **erityisruokavaliointimisteet, ravitsemus ja allergiat**
- **elintarvikkeiden lisäaineet ja elintarvikkeisiin lisätyt ravintoaineet**
- **elintarvikkeiden kanssa kosketuksissa olevat materiaalit, entsyymit, aromit ja valmistuksen apuaineet**
- **muuntogeeniset organismit**
- **kasvien terveys**
- **kasvinsuojelutuotteet ja niiden jäämät.**

EFSA:n asiantuntijoiden tieteelliset neuvot syntyvät yhteisen keskustelun ja yhteisten päätösten tuloksena. Jokaisella jäsenellä on yhtäläinen painoarvo. Lisäksi EFSAlla on käytössään vankka sarja sisäisiä mekanismeja ja työmenettelyjä tieteellisen työn riippumattomuuden turvaamiseksi, sidonnaisuuksia koskevan selvityksen vaatiminen mukaan luettuna.

Erittäin pätevä tutkimushenkilökunta EFSA:n kolmessa tiedeosastossa tukee näitä ryhmiä ja

tekee itsekin arviointeja joillakin aloilla, esimerkiksi torjunta-aineissa käytettyjen vaikuttavien aineiden vertaisarviointeja. Yhdessä kansallisten kumppanien kanssa EFSA:n henkilöstöllä on keskeinen asema myös tiedonkeruun ja seurantatoimien yhdenmukaistamisessa ja laajentamisessa esimerkiksi elintarvikkeiden kulutuksen, zoonoosien, torjunta-aineiden ja epäpuhtauksien aloilla. Tämä parantaa EFSA:n riskinarvioinnin laatua.

Tiedestrategiansa mukaisesti EFSA pysyy kansainvälisen tieteen kehityksen kelkassa, uudet riskinarviointimenetelmät ja läpimurrot mukaan luettuina, asiantuntijoidensa osaamisen ansiosta sekä säilyttämällä siteet tieteellisiin verkostoihin ja elintarviketurvallisuusviranomaisiin eri puolilla maailmaa.

Riskiviestinnän alalla EFSA pyrkii lisäämään tietoisuutta ja selittämään tieteellisten arvioidensa vaikutuksia. Kuten EFSA:n viestintästrategiassa todetaan, EFSA tekee tämän analysoimalla julkista näkemystä elintarvikkeisiin liittyvistä riskeistä sekä selittämällä elintarvikeketjuun liittyviä riskejä ja sijoittamalla niitä kontekstiin. EFSA tekee yhteistyötä keskeisten toimijoiden, kuten kansallisten viranomaisten, sidosryhmien ja tiedotusvälineiden, kanssa, mikä auttaa sitä välittämään viestejä eri yleisöille. EFSA myös edistää viestien johdonmukaisuutta koordinoimalla viestintää muiden riskinarviointielinten ja riskinhallinnasta vastaavien tahojen, kuten Euroopan komission ja EU:n jäsenvaltioiden, kanssa.

